## איציק מאַנגער

# אײַזיק מאיר דיק

לעבן לייבוש קאַמינסקיס הויז האָבן זיך געזאַמלט מענטשן, קרעמערס, בעלי־מלאכות, שיינע ייִדן, און דער עיקר ווײַבער. ווײַבער יונגע און אַלטע. אַזוינע, וואָס האָבן שוין אָפּגעקינדלט און אַזוינע, וואָס גרייטן זיך ערשט צו קינדלען. מען האָט גערעדט, געמאַכט מיט די הענט און געטײַטלט מיט די פֿינגער צו די פֿענצטער, פֿון וואַנאַן ס'האָט זיך געטראָגן אַ געוויין, אַ יאָמער.

אַ מויד האָט זיך אײַנגעעקשנט און ניין און ניין, – האָט געזאָגט אַן עלטערע ייִדענע אין אַ שייטל. – טאַטע־מאַמע ווילן זי פֿאַרזאָרגן, גיבן איר אַ נדן, אויף אַלע ייִדישע טעכטער געזאָגט געוואָרן, דער חתן איז אַ צאַצקע, אַ בן־תּורה, אַ שאַרפֿער מוח, הלואי באַשערט מיר דער אויבערשטער אַזאַ מציאה פֿאַר מײַן טאָכטער, גלויבט מיר, איך וואָלט געטאַנצט אין די גאַסן פֿאַר שׂמחה.

הלמאי לאָמיר זאָגן? – האָט זיך אָפּגערופֿן אַ צווייטע ייִדענע, – שולדיק זענען טאַטע־מאַמע. זיי האָבן איר תּמיד נאָכגעגעבן, דער בת־יחידה, זיך געצאַצקעט מיט איר, – טעכטערל, אפֿשר דאָס, אפֿשר יענץ? – איצט מיינט זי, אַז זי וועט פּועלן. זי האָט זיך אײַנגעעקשנט און וויל נישט דעם חתן, וואָס טאַטע־מאַמע האָבן אויסגעקליבן, זי וויינט, שרײַט חלשט, און דאָ איז פֿאַר דער חתונה – אַ שיינע קאָמעדיע, כ'לעבן.

אַ משוגענע וועלט געוואָרן, – האָט געזאָגט אַן עלטערער ייִד צו אַ צווייטן. – די אייער ווילן זײַן קליגער פֿאַר די הינער. בײַ די הײַנטיקע קינדער האָבן טאַטע־מאַמע די ווערט אָט אַזוי פֿיל.

דער ייִד האָט אָפּגעמאַסטן אויפֿן פֿינגער, וואָס דאָס האָט באַדאַרפֿט צו הייסן: גאָרנישט.

איך וועל אײַך זאָגן דעם אמת, ר׳ חיים, אין דעם אַלעם זענען שולדיק די מעשׂה-ביכלעך, מען וואָלט זיי באַדאַרפֿט פֿאַרברענען, אָט די מעשׂה-ביכלעך, אויפֿן פֿײַער. קוים באַווײַזט זיך דער פּאַקן-טרעגער, ווערט אַ בהלה אין שטוב, מען כאַפּט זיך צו צו זײַ ווי צו מצה-וואַסער. די ווײַבער לעקן ממש די פֿינגער פֿון אָט די אויסטראַכטענישן און די טעכטער מיינען, אַז אַלצדינג, וואָס שטייט דאָרטן, איז תּורת-משה, אַז מען דאַרף אַלצדינג נאָכטאָן, פּונקט, ווי ס׳שטייט דאָרט געשריבן. אָבער מיטן אַקוראַט.

נאַ דיר אַ סדרה מעשׂה-ביכלעך, – האָט אָפּגעפּאָנפּעט אַן אַנדערער ייִד אונטער דער נאָז. – איך בין אַ מאָל געווען אַ בעלן צו זען, וואָס ס׳שטייט געשריבן אין אָט די מעשׂה-ביכלעך. האָב איך אָנגעטאָן די שפּאַקולן, פֿאַרשטייט איר מיך, און אַרײַנגעקוקט אין אַזאַ מעשׂה-ביכל. אויב כ׳האָב קיין טעות נישט, איז אויפֿן שער-בלעטל געווען אָנגעגעבן אַ געוויסער אמ״ד. ער זאָל זײַן טאַקע אַ היגער, אַ ווילנער הייסט עס, דער מחבר.

נו, נו, – האָט נײַגעריק געפֿרעגט אַ צווייטער, – וואָס האָט איר זיך דערוווּסט פֿון דעם מעשׂה-ביכל? טשעקאַווע צו הערן.

עפּעס אַ מעשׂה מיט אַ פֿאַרליבעניש, – האָט אים אָפּגעענטפֿערט דער ערשטער. – הלמאי לאָמיך זאָגן, ס׳איז געווען זייער קונציק געשריבן, וויציק און שפּיציק, ווי ס׳שטייט אויפֿן שער-בלאַט. די מעשׂה מיטן אַקוראַט געדענק איך נישט, אָבער איין זאַך בין איך געוווירגעוואָרן: אַז דער מחבר איז פֿון די נײַע פֿייגל, וואָס האַלטן, אַז ייִדן זענען אָפּגעשטאַנען, מען דאַרף זיי אַ ביסל אויסבילדעווען, מאַכן מיט לײַטן גלײַך. איר ווייסט שוין, מסתּמא, וואָס דאָס הייסט בײַ דעם מין שרײַבערלעך: מיט לײַטן גלײַך.

איך האָב ליב, אַז ייִדן רעדן סתּם אין דער וועלט אַרײַן, – האָט זיך פּלוצעם אָנגערופֿן איינער פֿון דער עדה, – מעשׂה-ביכלעך, פֿאַרליבעניש, איינער פֿון יענע פֿייגל – איך, מײַנע ליבע ייִדן, האָב געלייענט, נישט נאָר אַרײַנגעקוקט. אַן ערך פֿון הונדערט מעשׂה-ביכלעך פֿון דעם דאָזיקן שרײַבער, וואָס חתמעט זיך אמ״ד און הייסן הייסט ער אײַזיק-מאיר דיק. די דאָזיקע מעשׂה-ביכלעך זענען נישט קיין סתּם אויסטראַכטענישן – נישט געשטויגן, נישט געפֿלויגן – נאָר ביכלעך, וואָס האָבן אַ מיין. זיי מאָלן דאָס ייִדישע לעבן מיטן אַקוראַט, זענען אויסן צו בילדן דעם פּראָסטן מענטש,

אים דערציילן פֿון וועלטזאַכן. אמת, זיי לאַכן אָפּ פֿון דעם מין יחוס און אַנדערע נאַרישקייטן, וואָס מיר ייִדן האַלטן זיך נאָך מיט זיי, גלייַך זיי וואָלטן געשטאַמט פֿונעם באַרג סיני. כ'לעבן ס'וואָלט נישט געשאַדט, אַז נישט נאָר ווייַבער, נאָר אַפֿילו ייִדן מיט בערד זאָלן אַרייַנקוקן אין די דאָזיקע מעשׂה-ביכלעך. זיי וועלן געוויר ווערן, אַז נישט אויף יענער זייַט מיל ענדיקט זיך די וועלט, און אַז זיי, איך בעט איבער אייַער כבוד, ליגן ווי דער וואָרעם אין כריין און מיינען, אַז קיין זיסערע איז נישטאָ.

ייִדן האָבן זיך איבערגעקוקט; ווער איז דאָס דער חכם עתּיק? אַהאַ, ס'איז ר' שלומקע אַפּיקורס. אַ בעל-מלאכה, וואָס האָט זיך צוגעכאַפּט צו די נייַע ספֿרימלעך, וואָס גייען אַרויס אויף עבֿרי-טייַטש. זיי, די פֿרומע ייִדן, וואָלטן אים געענטפֿערט, און נאָך ווי אַזוי געענטפֿערט, ווען נישט אַ פּאַסירונג, וואָס האָט אַלעמען צעטרייסלט און געמאַכט פֿאַרגעסן אים דעם ביז נאָר וואָס געפֿירטן שמועס.

אין לייבוש קאַמינסקיס שטוב האָבן זיך איבערגעשריגן קולות. ער, רב לייבוש קאַמינסקי, האָט געשריגן: „ס'וועט זייַן אַזוי ווי איך וויל“. זייַן ווייַב, די אשה צנועה פּערעלע, האָט זיך געבעטן: „נאָר נישט מיט כּעס, לייבוש, ביז איבערמאָרגן וועט זי זיך נאָך איבערטראַכטן, זי איז אַ געטרייַע טאָכטער און וועט טאָן וואָס טאַטע-מאַמע וועט הייסן“...

די טאָכטער האָט אָבער געוויינט און וויינענדיק געשריגן: „ניין, ניין, ניין! איר וועט ביי מיר גאָרנישט פּועלן, איך וועל גיכער גיין פֿון דער וועלט, איידער צו נעמען אַזאַ חייַציקל אַליין פֿאַר אַ מאַן“.

ווער איז דאָס דער חייַציקל אַליין? – האָבן איבערגעפֿרעגט די ווייַבער, – דער חתן אירער? דוכט זיך, אַז ער הייסט גאָר אין גאַנצן אַנדערש.

חייַציקל אַליין, – האָט זיך אָפּגערופֿן שלומקע אַפּיקורס מיט אַ טרוים-פֿירנדיקער מינע, – דאָס איז אַ העלד, אַ געראָי פֿון אייַזיק-מאיר דיקס מעשׂה.

די ייִדן און די ייִדענעס האָבן זיך איבערגעקוקט, און זייער איבערקוקן זיך האָט באַטייַט: ער רעדט פֿון היץ, צי ער איז סתּם אַ חסר-דעה, אָט דער ייִד. וואָס קער זיך אָן אָט דער „גראָי" פֿון אייַזיק-מאיר דיקס מעשׂה מיט לייבוש קאָמינסקיס טאָכטער און מיט דעם שידוך, וואָס רב לייַבוש וויל יאָ און זייַן בת-יחידה וויל נישט, און ס'איז איר ליבערשט צו גיין אין קבֿר אַרייַן, איידער צו דער חופּה?

דער „אַפּיקורס" האָט, ווייַזט אויס, פֿאַרשטאַנען דאָס איבערווינקען זיך און ער האָט נישט קיין סך געברייַעט און אָנגעהויבן צו דערציילן די מעשׂה מיט דעם נגיד, רב שמערל שיפּער, און זייַן תּכשיט חייַציקל. ער האָט די מעשׂה געדענקט כּמעט וואָרט ביי וואָרט און וואָלט זי זיכער דערציילט פֿון אָנהייב ביזן סוף, ווען ס'וואָלט זיך נישט דערהערט אַ מוראדיקער קוויטש, אַ שאַרף געוויין און דאָס געשריי פֿון רב לייבוש קאָמינסקי: „אַ דאָקטאָר! אַ דאָקטאָר!"

גרשון דער משרת איז אַרויסגעלאָפֿן פֿייַל-אויס-בויגן, זיך דורכגעשלאָגן מיט די עלנבויגנס דורך די רעדעלעך ייִדן און ייִדענעס, וואָס זענען געשטאַנען פֿאַרן הויז. משמעות, אַז די בת-יחידה האָט ווידער געחלשט און נאָר איין גאָט ווייסט, ווי די מעשׂה וועט זיך ענדיקן.

די מעשׂה וועט זיך ענדיקן – האָט זיך אָפּגערופֿן בערל מלמד – מיט דעם, וואָס רב לייבוש וועט אויספֿירן זייַנס, און די חתונה וועט זייַן, ווי גאָט האָט געבאָטן און – פּטור.

פֿון ווען אָן זענט איר עס אַזאַ חכם, רב בער? – האָט זיך געהיצט דער „אַפּיקורס". – לויט מען שמועסט, זענען מלמדים דווקא נישט פֿון די גאָר גרויסע חכמים. און אַז איר ווילט אייַך איבערצייַגן אויף קלאָר, גייט אַהיים און לייענט אייַך דורך דיקס „מעשׂה וועגן דעם מלמד ר' חייַקל יענטעס פֿון דער שטאָט פּינסק, וואָס איז געשוווּמען קיין אַמעריקע", און ס'וועט אייַך ליכטיק ווערן אין די אויגן.

אַ וואָרט פֿאַר אַ וואָרט, דער מלמד מיטן „אַפּיקורס" האָבן זיך געהיצט. דער מלמד האָט געשאָטן מיט פּסוקים און דער

„אַפּיקורס“ מיט גלײַכוווערטלעך און מיט טײַטשעשע ווערטער, וואָס ער האָט זיך אויסגעלערנט פֿון דיקס מעשׂה-ביכלעך.

ווער ווייסט מיט וואָס די מלחמה וואָלט זיך געענדיקט. נאָר גראָד אין דער רגע, ווען ס'האָט שוין געהאַלטן בײַ פּעטש, איז פֿאַרן הויז פֿאַרפֿאָרן אַ קאַרעטע און דער קריסטלעכער דאָקטאָר, אין אַ לאַנגן, שוואַרצן האַבעליאַק, איז אַרײַנגעגאַנגען צו רב לייבוש קאַמינסקי אויף אַ וויזיט.

וואָס קומט דאָ פֿאָר? – האָט פּלוצעם אַ פֿרעג-געטאָן אײַזיק מאיר דיק, וואָס איז גראָד פֿאַרבײַגעגאַנגען און געזען דאָס געזעמעל מיט ייִדן און ייִדענעס.

געפֿרעגט האָט ער איינעם, נאָר אָנגעהויבן צו דערציילן האָבן עטלעכע מיט אַ מאָל. יעדער האָט עפּעס געוווּסט, וואָס דער צווייטער האָט אָפּגעלייקנט, באַוויזן, אַז ס'איז פּונקט קאַפּויר. איז דוכט זיך גוט, קומט דער דריטער און זאָגט, אַז ער קאָן באַווײַזן מיט עדות, אַז ס'איז גאָר אַנדערש, ווי יענע ביידע האָבן געזאָגט.

דיק איז געשטאַנען און האָט זיך צוגעהערט מיט גרויס אינטערעס. ער איז געניטער. ער קען זײַנע ייִדן און ווייסט, אַז אויב ער וויל עפּעס געוויר ווערן, מוז ער אַלע לאָזן אויסרעדן, אויסטײַטשן, דרייען מיט די פֿינגער, און דערנאָך פֿון הונדערט ווערטער אויפֿכאַפּן איינס, אָבער אַ וויכטיקס. יעדעס וואָרט איז אַ שליסל צו עפּעס, אָבער נישט יעדער שליסל פּאַסט זיך צו יעדן שלאָס. מען דאַרף געפֿינען דאָס פּאַסיקע וואָרט, וואָס זאָל קלאָר מאַכן דעם ענין...

און ס'האָט נישט געדויערט קיין סך און ס'איז פֿאַר אים אַלץ געלעגן אויף דער האַנט. קלאָר ביז צום ווייטיק. פֿאַראַן נאָך אַ סך טונקעלע ווינקלען אין ייִדישן לעבן וואָס נויטיקן זיך אין אַ תּיקון. אײַנרעדענישן און אָבערגלויבענישן פֿלאַטערן אַרום ווי פֿלעדערמײַז און פֿילן זיך היימיש אויף דער ייִדישער גאַס. ער דערמאָנט זיך דאָס טשעקאַווע באַגעגעניש פֿון צוריק מיט עטלעכע וואָכן. ער איז אַהיימגעגאַנגען שפּעט בײַ נאַכט, און דורכגייענדיק דעם שולהויף האָט ער געזען, ווי ישׂראליק דער יתום דרייט זיך אַרום איינער אַליין איבערן שולהויף, און ער, אײַזיק מאיר דיק, וואָלט געקאָנט שווערן אַז ער האָט געזען די

זילבערנע לאַטע, וואָס די לבֿנה האָט מעשׂה־חוזק צוגעלייגט צו דעם יתומס הויקער.

מילא אַ יתום – האָט ער דענסטמאָל געטראַכט. ס'מאַכן זיך אַזעלכע זאַכן. טאַטע־מאַמע מוזן שטאַרבן. אַזוי איז דער סדר־העולם. אָבער צי יעדער יתום מוז זיך וואַלגערן אין שולהויף, דאָס איז שוין אַ קשיה. און צו וואָס טויג דער הויקער, איך בעט אײַך? כּדי די לבֿנה זאָל אויף אים לייגן איר חוזק־לאַטע?

אַזוי האָט דיק געטראַכט דענסטמאָל און דאָס אייגענע טראַכט ער איצט. די חוזק־לאַטע אויפֿן ייִדישן הויקער ברענט און ייִדן פֿילן עס אַפֿילו נישט, זיי טראָגן דעם הויקער מיט גדלות ווי אַן אמתן יחוס־בריוו.

דער עולם איז זיך צוביסלעך פֿונאַנדערגעגאַנגען. יעדער אין זײַן וועג. און אײַזיק־מאיר דיק האָט זיך אויך דערמאָנט, אַז אייגנטלעך האָט ער שוין פֿון לאַנג באַדאַרפֿט צו זײַן אין ראָמס דרוקערײַ. ערשטנס, האָט ער מיט זיך אַ שפּאָגל נײַע מעשׂה „דער ווײַבערישער סוד“. דער עולם וועט פֿון דער מעשׂה גאָר אָנקוועלן. און צווייטנס, צווייטנס וויל ער איבערשמועסן מיט איר, דער דרוקערין, דבֿורהקע, איר געבן צו פֿאַרשטיין אַז צוויי רובל פֿאַר אַ מעשׂה־ביכל איז צו ווייניק. – ס'טײַטש, וועט ער איר זאָגן, – דבֿורהקע, זאָלט איר מיר געזונט זײַן, מײַנע מעשׂה־ביכלעך לייענט מען, קיין עין־הרע, געשמאַק. מען רײַסט די קליינע ביכעלעך פֿון אמ"ד ממש פֿון די הענט, און פֿאַר וואָס זשע זאָל טאַקע דער מחבר נישט האָבן כאָטש דרײַ רובל פֿאַר אַ מעשׂה?

און אײַזיק מאיר דיק זעט שוין אין דמיון, ווי די דאָזיקע ברייטע ייִדענע, מיט די קלוגע, שוואַרצע אויגן, ראַנגלט זיך מיט אים, וויל נישט אײַנגיין אויף זײַנע תּבֿיעות, אָבער ס'וועט איר העלפֿן, ווי אַ טויטן באַנקעס. וואָרום וואָס, אַ שטייגער, קאָן זי טאָן? אויפֿהערן דרוקן דיקס מעשׂיות? גייט שוין גייט. ייִדישע ווײַבער וועלן האָבן פֿאַרשטערטע שבתים און דבֿורהקע וועט אָנווערן אַ נישקשהדיקן פּדיון, וואָס ביידע זאַכן – אַזוי טראַכט אײַזיק מאיר דיק, – קאָנען נישט געמאָלט זײַן. סײַדן ס'וועט זײַן באַשערט אַן אומגליק ר"ל.

דער שוואַרצער דאָקטאָר אין דער קאַרעטע איז פֿאַרבײַגעפֿאָרן. דיק האָט אים באַמערקט און ער האָט זיך דערמאָנט אין דעם,

וואָס די ייִדן האָבן אים דערציילט וועגן לייבוש קאַמינסקי און זײַן טאָכטער. ס'איז נישט די ערשטע און נישט די לעצטע טראַגעדיע אין ייִדישן פֿאַמיליע-לעבן. אַ סך מאָל ענדיקט זיך אַזאַ סכסוך מיטן נצחון פֿון טאַטע-מאַמע, אָבער אין דעם פֿאַל איז פֿאַראַן די סכּנה, אַז אויב ר' לייבוש קאַמינסקי וועט נישט נאָכגעבן, זאָל דאָס יונגע מיידל גיין פֿון דער וועלט. דאָס חלשן אַלע ווײַלע און דאָס מוזן אָנקומען אַלע מאָל צום דאָקטאָר, ווײַזן באַשײַמפּערלעך אַז ס'קאָן זיך, חלילה, אויסלאָזן זייער,
זייער שלעכט.

די פֿאַנטאַזיע פֿון דעם פּופּציק-יאָריקן מעשׂה-שרײַבער האָט אָנגעהויבן צו שפּילן. ער האָט בפּירוש געפּילט, ווי עס פּיקט זיך אויס אַ נײַע מעשׂה, אַ מעשׂה, גענומען פֿונעם לעבן. „אַ מעשׂה שהיה, וואָס האָט פּאַסירט אין דער שטאָט אילון. פֿון דער מעשׂה קאָן אַ יעדער זען, סאַראַ אומגליק ס'איז אַ מאָל געשען מיט דער בת-יחידה פֿון רב לייבוש קאַמינסקי, וואָס וואַר ווונדער-שיין“.

אַזוי טראַכטנדיק און קלערנדיק, איז ער צוגעקומען צו ראָמס דרוקערײַ.

ער האָט איבערגעגעבן זײַן מאַנוסקריפּט און פֿאַרפּירט אַ שמועס וועגן דעם און יענעם, ביז ער איז צוגעקומען צו דעם ענין, וואָס האָט אים געקוועטשט, נעמלעך, אַז ער וויל פֿון הײַנט אָן פֿאַר אַ מעשׂה-ביכל דרײַ רובל, און נישט ווי ביז איצטער צוויי. – כ'לעבן, – האָט ער געטענהט, – ס'איז נישט קיין יושר, אַ מחבר מוז אויך לעבן, בפּרט, אַז מײַנע מעשׂה-ביכלעך שלינגט מען, ווי האָלעשקעס...

דבֿורהקע די דרוקערקע האָט אויפֿגעעפֿנט מויל און אויערן: ס'טײַץ, – האָט זי געטענהט, – וואָש רעדט איר, ר' אײַזיק מאיר? צוויי רובל זענען שוין אויך צו פֿיל. ווער האָט עס געהערט אַזוינס: דרײַ רובל פֿאַר אַ מעשׂה-ביכל? גייט סוין גייט. איר טרײַבט קאַטאָוועס.

ס'האָט איר אָבער גאָרנישט געהאָלפֿן. אײַזיק מאיר דיק האָט זיך אײַנגעשפּאַרט און האָט אויסגעפּירט זײַנס. זײַנע מעשׂה-ביכלעך האָבן שוין אַ שם. זיי זענען אי אינטערעסאַנט, אי באַלערנדיק, מיט קאַטאָוועסלעך און מיט ערנסט. מען קאָן זיי אי לייענען, אי

לערנען פֿון זיי. לעצטנס האָט ער אָנגעהויבן צו שרײַבן מיט אַ סך טײַטשישע ווערטער מיט דער כּוונה, אַז זײַן „טײַערע לעזערין“ זאָל זיך אויסלערנען אַ ביסעלע „טײַטש“.

די דרוקערקע האָט אים פֿאַר דעם נײַעם מעשׂה-ביכל באַצאָלט גאַנצע דרײַ רובל. אַ שטיק געזונט האָט עס איר געקאָסט, אָבער זי האָט באַצאָלט, און אײַזיק-מאיר איז אַרויסגעגאַנגען האָפֿערדיק, צופֿרידן פֿון דעם נצחון. איצט וועט ער, ווי דער שטייגער, יעדע וואָך אָדער צוויי צושטעלן אַ נײַע מעשׂה און באַקומען מיט אַ רובל מער.

פֿאַרבײַגייענדיק אויף צוריק ר׳ לייבוש קאַמינסקיס הויז, איז ער שטיין געבליבן, זיך אַ ווײַלע צוגעהערט, אָבער ער האָט גאָרנישט געהערט, ס׳איז שוין געווען שטיל, גלײַך גאָרנישט געשען, אפֿשר, – האָט ער אַ טראַכט געטאָן, – איז די טאָכטער שוין מסכּים צום שידוך און די חתונה וועט טאַקע זײַן מאָרגן, איבערמאָרגן, ווי טאַטע-מאַמע ווילן.

„ווי אַזוי ס׳זאָל נישט זײַן, – האָט ער באַשלאָסן, – אין דער מעשׂה, וואָס איך וועל איצט שרײַבן, וועל איך זיי געבן אַ גאָב, אָט די דאָזיקע טאַטעס און מאַמעס. און די טאָכטער, די בת-יחידה, וועט אין מײַן מעשׂה חתונה האָבן דווקא מיט דעם, וואָס איר האַרץ באַגערט“. ער האָט הנאה געהאַט פֿון דעם שפּיצל, וואָס ער גרייט זיך אָפּצוטאָן אין זײַן נײַער מעשׂה און מיט אײַליקע טריט איז ער אַהיימגעגאַנגען, כּדי זיך צו זעצן שרײַבן....

[״נאָענטע געשטאַלטן,״ שריפֿטן אין פּראָזע, תל- אביב: י.- ל. פּרץ פֿאַרלאַג, 1980, זז׳ 51-46].׳
באַאַרבעט און צוגעגרייט פֿון איציק גאָלדענבערג, רפֿאל פֿינקל, לעאָנאַרד פּראַגער, און אַבֿרהם בּרוך בערקאָוויץ

Copyright © 2007 Leonard Prager
All Rights Reserved